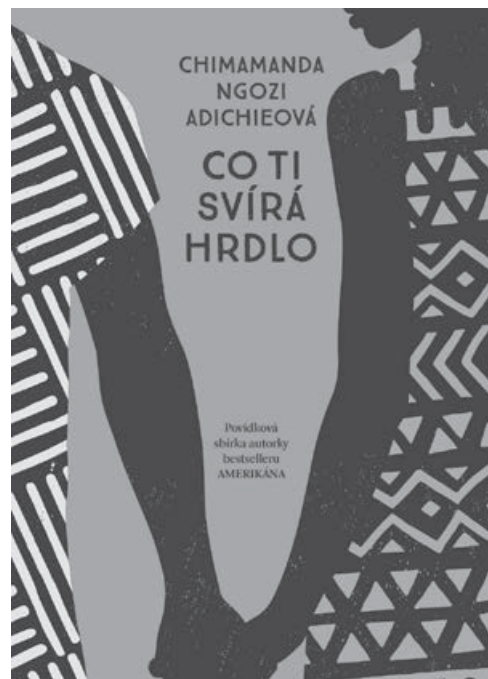

Chimamanda Ngozi Adichie:

Co ti svírá hrdlo

Z angličtiny přeložil Petr Štádler
Host, Brno 2023, 247 s.

Jakub Ehrenberger

Jedna dělá doktorát na univerzitě v Prince-tonu a snaží se vyrovnat s bolestným rozcho-dem, další si přilepšuje hlídáním syna boha-tých Američanů a ještě jiná stojí ve frontě žadatelů o azyl před ambasádou v Lagosu a tiše v sobě dusí smutek. S protagonistkami povídek nigerijsko-americké prozaičky a ese-jistky Chimamandy Ngozi Adichieové (1977), autorky úspěšných románů *Amerikána* (2013, česky 2017) a *Purpurový ibišek* (2003, česky 2020), se čtenáři setkávají v nejrůznějších situacích. Přesto v příbězích jednotlivých žen – mladých studentek, manželek, novo-manželek, sester či matek – zaznívají tytéž

trpké životní tóny, tóny vnitřního rozčarování z nenaplněného příslibu. A aby toho nebylo málo, doprovázejí je zpravidla pocity nespra-vedlnosti a bezmoci, ne-li rovnou společen-ské poroby. Dívky a ženy z autorčiny poví-dek totiž až příliš často musejí upozadit své osobní zájmy ve prospěch bratrů, manželů či partnerů. A to, co v metaforickém slova smy-slu svírá jejich hrdla, nemusí být jen pocity úzkosti a osamění, ale také křečovitá snaha vyhovět zpátečnickým představám a očekáva-ním rozvřeteného příbuzenstva, které doma v Nigérii stále ještě sní falešný americký sen.

Slovo, které se po přečtení většiny povídek ze souboru *Co ti svírá hrdlo* dere na jazyk, je vystřízlivění. Jednotlivé postavy jsou v určité fázi života plny očekávání, záchvěvů naděje, kterou do nich napumpovala představa lepších zítřků. V povídce „Napodobenina“ dokonce doslova zaznívá, že „*přemíra neopodstatněné naděje*“ je „*jedna z věcí, které si [mladá žena Nkem] na Americe zamilovala*“ (s. 35). Jenže tato přebujelá očekávání jen vzácně dojdou naplnění, mnohem častěji snové představy narážejí na tvrdou slupku reality. Všechno není ani zdaleka tak skvělé, jak by se mohlo zdát. Nkem, kterou mohovitý manžel vystě-hoval za lepším do Spojených států, sám ale pobývá většinu času s milenkou v Nigérii, ještě sebere odvahu partnerskou krizi zvrátit ve svůj prospěch. Ostatní protagonistky ale často musí hořkou pilulku spolknout celou.

Tak kupříkladu Kamara roky trčela v nige-rijském Enugu, než pro ni její manžel Tobe-chi coby čerstvý držitel zelené karty konečně nechal poslat. Dlouho očekávaný přesun do Filadelfie však mladé ženě nepřináší niterní úlevu, ba naopak: „*Konečně se ocitla s Tobe-chim v Americe, konečně měla toho svého hodného muže po boku, a přitom pocítovala prázdnotu.*“ (s. 99) Ubíjející šed' čekatelky na zelenou kartu si Kamara krátí hlídáním syna bohatého amerického páru. A třebaže ji role chůvy a zejména krátké, elektrizující setkání s chlapcovou takřka nepřítomnou matkou nabije novou energií – řeč je doslova o „*pře-mrštěné naději*“ (s. 93) –, nemá její extatický stav dlouhou životnost.

S postavou nigerijské (novo)manželky se čtenáři setkávají i v povídce „Zprostředko-vatelé sňatků“. Chinaza se po domluveném sňatku přesune za manželem-lékařem do New Yorku, zaskočí ji ale, s jakou vervou se rodilý Nigerijec Ofodile v zámoří snaží zcela asimilovat. Nejenže si poangličtil jméno a nechá si říkat Dave, ale urputně se pokouší vymýtit i jakékoli další důkazy svého afric-kého původu, včetně specifického slovníku či stravovacích návyků. Žádná rýže s koko-sovým mlékem, nýbrž pizza a hamburger od McDonald's: „*Nechci, aby si nás lidi pamato-vali jako ty, od kterých se po celém baráku linou cizokrajné vůně.*“ (s. 199) Pakliže v Chinaze doutnal alespoň plamínek naděje, dostává její americký sen už od prvních týdnů pořádné trhliny.

Povídka je v souboru, který v originále vy-šel roku 2009, celkem dvanáct a hrdinky v nich často musejí skousnout mužskou přezíravost a nepochopení, případně prokázat poslušnost vzdor odlišnému názoru. Žádná z ženských postav není vysloveně rozenou rebelkou a jen některé z nich, třeba nadějná spisovatelka Ujunwu z povídky „Hora Hopsající opice“ či přehlížená dcera z povídky „Do zítřka daleko“, se alespoň na okamžik společen-skému diktátu vzeprou.

Textů, v nichž by centrální roli hráli muži, je výrazně méně. Kromě nigerijského pro-fesora v penzi z povídky „Duchové“ – v ní Adichieová netradičně volí mužskou per-spektivu – získává konkrétnější rysy snad už jen postava přátelského studenta Chinedua z „Chvění“. Zbytek mužských protagonistů se vlní v pozadí coby určitá obměna téhož pro-totypu – sobeckého, necitlivého manžela, pří-padně namyšleného bratra.

To zdaleka neznamená, že je soubor *Co ti svírá hrdlo* monotematický slitek zkoumající výhradně roli žen v patriarchální společnosti. Genderová tematika svazek silně definuje, hned několik povídek nicméně základní mu-str obohacuje o další elementy. Asi tím nejmarkantnějším je střet kultur. Obdobně jako román *Amerikána* jsou totiž i autorčiny rané povídky rozkročeny mezi dvěma odliš-

nými světy: tísnivou nigerijskou vlastní a neu-kotveným životem afrických emigrantů ve Státech.

Příběhy zasazené do Nigérie se zdají nalé-havější a mají dodatečné společensko-po-litické zbarvení. Odkazují k období vlády zkorumpovaného generála Saniho Abachy (prezidentem v letech 1993–1998), nigerijské občanské válce a dalším vnitřním rozbro-jům. Svět, který vykresluje, je svět politické nestability, útlaku a materiálního nedostatku: „Americká ambasáda“ zachycuje střípek ze života manželky opozičního novináře, „Cela číslo jedna“ tematizuje válku studentských gangů v Nsuke a „Niterný prožitek“ úprk před řáděním muslimských Hausů.

Přistěhovalecké povídky, použijeme-li ur-čité zkratky, působí mnohem osobnějším, intimnějším dojmem. Primárně variují nej-různější podoby partnerské krize a Adichie-ová zdůrazňuje jejich komorní rozměr také odpovídajícím výběrem narativního pro-storu. Děj zmíněných povídek je tak zasazen do obývacích pokojů, kuchyní, studentských pokojků či ložnic. Asi netřeba dodávat, že uzavřené prostory jen umocňují sou-běžně prožívané pocity nesvobody, bezmoci a uvězněnosti.

Tvorba Chimamandy Ngozi Adichieové bývá řazena ke špičce současné africké prózy. České vydání povídkového souboru *Co ti svírá hrdlo* její vypravěčský talent stvrzuje. Jednot-livé texty souboru nicméně vznikaly v prů-běhu let a zpětný pohled dává tušit, že se Adi-chieové nekompromisní hlas v době vzniku povídek ještě formoval. Autorka si tak v krat-ších textech logicky chtěla i leccos odzkou-šet, což naznačuje mj. i střídání formy – několik povídek je psáno v ich-formě, další v er-formě, a pár dokonce v osobě druhé. Textům to naštěstí nebere na síle, a třebaže má život nigerijských protagonistek pro na-šince jemně exotický nádech, k univerzální přemíře nadějí a následně hloubce jejich zkla-mání si čtenář nachází cestu snadno. ■